

ספרים | שפגאט בין הודו, תל אביב וניו יורק

"מר שן המחלות" של ג'ומפה להירי, סופרת אמריקאית ממוצא הודי, הוא אריג מורכב של סיפורים מחוטים מפתלים; ו"עוד רחוק מן הבית" של רנה לי, ישראלית החיה בניו יורק, הוא התווך שבין בית לניכר ובין שפיות לשיגעון

בדומה לג'ומפה להירי, גם רנה לי היא סופרת המתוחה בין שני מקומות. רנה לי היא ישראלית שהיה כבר שנים רבות בארצות הברית ומנקזת אל תוך סיפוריה הקצרים את זרמי השייכות והתלישות כפי שהיא חווה אותם כלפי שני בסיסי האם שלה. "עוד רחוק מן הבית" מקבץ בתוכו סיפורים קצרים שרובם כבר הופיעו בדפוס במהלך השנים, וכמעט כולם בודקים בצורה זו או אחרת את מושג ה"בית", על נקודות החום והקור שהוא מכיל. במרבית הסיפורים הגיבורות הן נשים, ובכמה מהסיפורים שבות ומופיעות דמויות שכבר הופיעו באחרים.

כמעט בכל הסיפורים הרגע המסופר הוא רגע של טלטלה, רגע של אחרי נטישה או של הופעת אהוב ישן מן העבר, רגע של היזכרות או רגע של החלטה. כל אותם רגעים הם רק קצה חשוף של קרחון בעור שמחיש את נדידתו אל עבר נקודת ההתרסקות או נקודת ההפשרה בתוך האוקיינוסים של הנפש. פיצול האישיות הגיאוגרפי מטביע את סימניו באופנים רבים.

קשה לתארך את הזמנים שבהם נכתבו סיפוריה של לי מכיוון שיש בהם טלטלה משונה בין ישן לחדש, בין מיושן לעדכני, בין מנותק למחובר. העברית שלה עשירה, דשנה, מתובלת לרגעים במטבעות לשון שבמבט ראשון מעניקות לשפה סוג של גמישות מרהיבת אולם במבט שני נראות כמו סלנג שהתיישן, מעין התרשמויות מילוליות שהתקבעו בתוך התודעה בלי להשתייף בשימוש יומיומי, אותו שימוש שהוא נחלתו של מי שחי במקום שבשפתו הוא גם חולם. אותה מתיחות בין קלות לכובד, בין סגנון מהודר וגבוה לבין התיישבויות פתאום בכסאות הנוח של השפה, תואמת גם איזה מתח פנימי. זה מתח בין שגרה הנתפרת במאמץ לבין הנפש הנכססת תחתיה, מתח בין נורמליות בודגנית לבין נשמה סוערת המהדקת את עצמה כל הזמן למסלול החיים "הבריאים" מכיוון שנטיית האמיתית היא לצלול עמוק ופנימה, לעבר המקומות המזמינים התנפצויות.

יש משהו דוחק בסיפוריה של לי. הסיפורים הם קצרים ורבים, מודפסים בדחיסות, בצפיפות של כתב, נראים כאילו נלחמים על זכותם להיכתב מול איזה עורך קפדן או קורא נחמז שעלולים לקטוע את השטף בעודו מבקיע את דרכו החוצה אל האור. למרות שמבחינה עלילתית הסיפורים חפים מהברקות, בנאליים כמעט מבחינת הסיטואציות שבהן הם לכחים, יש משהו פנימי שמצליח למרוץ בעדם, ללפות את הקורא באחיזה נואשת ולהתחנן להישאר עוד שייגמר האוויר או עד שייגמרו המלים בדרך. המחברת נוכחת בסיפורים, נדמית כמין גברת מהוגנת, חנוטה בחליפת מכובדות שמכסה על עור חשוף ועל דופק מאץ שפעילותו מרטיטת את קליפת המלה, מאיימות בה שתיסדק. לרגעים מזכירה הכתיבה של לי את כתיבתה של עמליה כהנא-כרמון, לידי ספרותיות אמיתית שבכתיבתה הצליחה לשמור על אינדיבידואליזם מובהק ולשתף את הקורא בחוויית נבדלות כפייתית כמעט כשהיא מתנגשת בכמיהה אינסופית להתמזג. למרות שרנה לי מתוחכמת פחות מכהנא-כרמון וסיפוריה פשוטים יותר, ניכרת גם אצלה אותה תכונה פנימית שבה האור והצל משחקים משחק עדין, אנין ואצילי, פינה כמוסה שיש בה

שברירות אין קץ לצד תעצומות נפש המבקשות לעצמן ביטוי.
הגיבורים ב"עוד רחוק מן הבית" הם אנשים שהחיים דורשים מהם מאמץ מתמיד, אנשים שחוט חיוני ברקמת חוסנם הפנימי נקרע, והם נדרשים לפצות על חסרונו באמצעות חוטים אחרים שעשויים מרגישות ונקשרים זה לזה במין אלתור הישרדותי נטול ברירות. תל אביב, ירושלים וניו יורק משמשות בספרה של לי כרקע רעוע להתרחשות שהגיבורה האמיתית בתוכה היא הנפש. למרות הכובד המעיק לפעמים קיימת בסיפוריה של רנה לי בהילות מכמירת לב, שהופכת את הקריאה לקריאה לעזרה, קריאה לעזרת המחברת ולעזרת גיבוריה, קריאה לעזרה של כל מי שמוצא את עצמו נלכד לפעמים בתוך המבהיל שבין שפיות לשיגעון, בין בית לניכר, בין יחד ללבד.

"פרשן המחלות" מאת ג'ומפה להירי. תרגום: שלומית אפל (עם עובד, 223 עמ')
"עוד רחוק מן הבית" מאת רנה לי (הקיבוץ המאוחד, 172 עמ')

Shiri_ar@ha-ir.net

חזרה

© כל הזכויות שמורות ל- Israel On Line מקבוצת הארץ 2001

After Pesach converted from tiff